

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl samosoudcem JUDr. Petrem Hlušíkem, Ph.D. ve věci

žalobce: **S. Y.**
toho času Pobytové středisko Havířov
sídlem Na Kopci 269, 735 64 Havířov – Dolní Suchá
zastoupeného advokátem JUDr. Jiřím Pokorným, Ph.D.
sídlem Blanická 1008/28, 120 00 Praha 2

proti
žalovanému: **Ministerstvo vnitra ČR**
sídlem Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7

v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 13. 3. 2023, č. j. OAM-247/ZA-ZA10-ZA20-2022 ve věci mezinárodní ochrany,

takto:

I. Rozhodnutí Ministerstva vnitra ČR ze dne 13. 3. 2023 č. j. OAM-247/ZA-ZA10-ZA20-2022 **se zrušuje** a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.

II. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 42 392 Kč, ve lhůtě 30 dnů od právní moci rozhodnutí, k rukám zástupce žalobce JUDr. Jiřího Pokorného, Ph.D., sídlem Blanická 1008/28, 120 00 Praha 2 - Vinohrady.

Odůvodnění:

Vymezení věci

1. Žalobce se žalobou došlou soudu dne 4. 4. 2023 domáhal přezkoumání shora uvedeného rozhodnutí žalovaného, kterým nebyla žalobci udělena mezinárodní ochrana podle § 12, § 13, § 14, § 14a, § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen „zákon o azylu“).
2. Žalobce v žalobě připomněl, že v průběhu řízení o mezinárodní ochraně uvedl, že od svých 18 let je politicky aktivní, účastnil se protestů u voleb v roce 2006, 2010, 2011 a 2015. V roce 2017 protestoval proti daňové povinnosti nepracujících osob a poté v roce 2020 po prezidentských volbách. Byl aktivní v diskuzích na sociálních sítích ohledně sociálních problémů v Bělorusku. Nikdy však nebyl členem žádné strany či politické organizace. Má za to, že v případě návratu do Běloruska může být vystaven represím, protože v roce 2020 byl dvakrát zadržen a mučen policií. Nedoufá, že v Bělorusku fungují demokratické principy. Ve věci mučení ze strany policie se obrátil na vyšetřovací výbor a dostalo se mu odpovědi, že v postupech policistů nebyl shledán žádný problém.
3. Žalobce dále v žalobě obsáhle reprodukoval skutečnosti sdělené žalovanému v průběhu správního řízení.
4. Nejprve žalobce namítl, že jeho obava z uvěznění není spojena toliko s odnětím svobody, ale též ohledně podmínek, které jsou ve věznicích. Z úřední činnosti žalovaného i celé řady dokumentů je zřejmé, že v běloruských věznicích dochází k mučení, odpírání základních potřeb, odpírání lékařské péče a dalšímu nelidskému zacházení. Situaci v Bělorusku po protivládních protestech a souvisejících aktivitách monitoruje též Vysoký komisař OSN pro lidská práva, do jehož šetření se žalobce zapojil.
5. Žalobce je přesvědčen, že je osobou, na kterou dopadá ustanovení § 12 zákona o azylu. Žalobce nesouhlasí s právním posouzením ze strany žalovaného ve vztahu k písm. a) tohoto ustanovení. Žalobce byl s ohledem na proběhlá šetření ze strany Vysokého komisaře shledán jako validní svědek – oběť, je proto s podivem, že žalovaný dospěl k tomu, že u žalobce docházelo k „údajnému bití“. Žalovaný se měl zabývat obdobím ve vztahu k důvodům, které žalobce bezprostředně vedly k opuštění země, nikoli obdobím let 2006 - 2017.
6. Je přitom paradoxní, že žalovaný dospěl k tomu, že žalobce byl pronásledován za svou politickou aktivitu ve smyslu § 2 odst. 4 zákona o azylu. Pokud žalobce uvedl, že byla omezována jeho osobní svoboda a byl bezdůvodně mlácen (což bylo následně vyhodnoceno jako mučení) z důvodu účasti na protestní akci, pak s ohledem na znění čl. 9 odst. 2 písm. a) Směrnice Evropského parlamentu a rady 2011/95/EU, o jednotném statusu pro uprchlíky (dále jen „Směrnice 2011“) je použití fyzického či psychického násilí pronásledováním a podle čl. 15 písm. b) téže směrnice také vážnou újmu.
7. Žalobce považuje za vadné tvrzení žalovaného, že kromě uvedených dvou případů nemělo pronásledování výrazný dopad na život žalobce. Pokud se občan státu snaží být aktivním členem občanské společnosti a zajímá se o dění ve své zemi a podniká kroky ke zlepšení

situace, je za to pak mučen a pociťuje represe ze strany státu, jedná se o skutečnost, která má výrazný dopad na jeho další život.

8. Tvzení žalobce korespondují se zjištěními Vysokého komisaře OSN, je proto zarážející, že jsou žalovaným rozporována. Přitom i z dokumentů, ze kterých vycházel žalovaný, vyplývá, že postihování jsou i řadoví účastníci protestů ve vykonstruovaných protestech. Není zřejmé, proč žalobce do ohrožené skupiny nepatří.
9. Ačkoli byl žalobce za své politické názory a aktivity mučen a byla porušována jeho lidská práva, dospěl žalovaný k závěru, že na něj nedopadá ani písm. b) § 12 zákona o azylu.
10. Žalobce dále namítá ve vztahu ke zdrojům žalovaného, že např. pokud zastupitelský úřad v Minsku nedisponuje v otázce sledování postupu běloruských orgánů žádnými informacemi, neznamená to, že se nic neděje. Žalobce zdůraznil, že tím, že se pokusil právně bránit v Bělorusku, dostal se do pozice osoby, na kterou se běloruský režim zaměřuje předně.
11. V Bělorusku došlo k podstatnému zhoršení situace osob, které s režimem nesouhlasí.
12. Žalovaný navrhl žalobu zamítnout. Nesouhlasil s obsahem žalobních námitek, neboť nedokládají žalobcem namítaná porušení zákonných ustanovení. Žalobce měl během pohovoru možnost sdělit správnímu orgánu všechny relevantní okolnosti pro udělení azylu, měl možnost celkově a se vši popsat svůj azylový příběh. V průběhu správního řízení přitom netvrdil, že byl zapojen do šetření Vysokého komisaře OSN a ani nepředložil seznam kamarádů, kteří opustili vlast, rovněž neodkazoval na facebook, to učinil až v žalobě. Při rozhodování tak vzal žalovaný v úvahu skutečnosti tvrzené žalobcem během správního řízení. Nynější námitky nejsou způsobilé zpochybnit správnost napadeného rozhodnutí. Postup žalobce se jeví žalovanému účelový, je zřejmé, že žalobce azylový příběh dovystavuje a graduje. Žalovaný má za to, že nejsou splněny podmínky pro prolomení pravidla § 75 odst. 1 zákona č. 150/2022 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“).

Zjištění z obsahu správních spisů

13. Ze správních spisů soud zjistil, že žalobce podal dne 4. 3. 2022 v Příjímacím středisku Zastávka žádost o udělení mezinárodní ochrany. Dne 10. 3. 2022 poskytl údaje ke své žádosti, kdy uvedl, že od svých 18 let byl politicky aktivní, účastnil se protestů, například u voleb roce 2006, 2010, v roce 2011 se pak účastnil tichých protestů, v roce 2015 se účastnil protestů po prezidentských volbách, v roce 2017 proti daňové povinnosti nepracujících osob a v roce 2020 po prezidentských volbách. Byl aktivní v diskuzích na sociálních sítích ohledně sociálních problémů v Bělorusku. Nebyl členem politické strany či organizace. Bělorusko opustil dne 23. 3. 2021, cestoval letecky na Ukrajinu, kde zůstal až do 1. 3. 2022, poté pěšky přešel hranici na Slovensko, dobrovolníci jej odvezli mikrobusem do ČR. Zde žije jeho bratranec, který Bělorusko opustil v roce 2020, říkal si, že tento mu zde pomůže. Na Ukrajině pobýval bezvízově, kdy Ukrajina v období protestů v Bělorusku rozšířila bezvízový pobyt pro Bělorysy na Ukrajině na 180 dnů. K důvodům své žádosti uvedl, že v případě návratu do Běloruska se může stát obětí represí, protože v roce 2020 byl dvakrát zadržen policií, stalo se to v srpnu a listopadu 2020. Nedoufá už, že v Bělorusku fungují demokratické principy, protože v srpnu jej ve vězení bili. Šel k lékaři, poté se obrátil na vyšetřovací výbor kvůli zbití, dostal odpověď, že vyšetřovací výbor neshledal žádný problém.

14. Dne 10. 3. 2022 proběhl s žalobcem pohovor k jeho žádosti o udělení mezinárodní ochrany. V něm doplnil k dotazu, z jakého důvodu opustil v roce 2021 Bělorusko, že v té době v Bělorusku pokračovaly protesty, nedlouho před jeho odchodem se měla konat protestní akce. Proslýchalo se, že policie bude provádět preventivní zatýkání osob, které se dříve účastnily protestních akcí a jsou v hledáčku police. Měl obavu, že si přijdou i pro něj, znepokojilo ho, že začal dostávat dopisy, aby se dostavil na úřad den nebo dva před protesty. Obával se, že pokud by se tam dostavil, že ho zavrhou a už tam zůstane. Zúčastnil se zhruba 20 – 30 krát protestů.
15. Vyjádřil se dále k okolnostem jeho zadržení v srpnu 2020, přiblížil, že k tomu došlo dne 10. 8. 2020, den po prezidentských volbách. S kamarádem přišli k místu protestu o něco dříve, přistoupil k němu pracovník OMON a vyzval jej, ať jde s ním kvůli ztotožnění, poté co odešli stranou, ptal se jej na bílý náramek na ruce – symbol protestu a na červenobílou stužku na batohu. Chtěl vidět co má v batohu, pozornost policisty upoutala lékárnička. Byl předán dalším policistům, kteří jej odvedli do policejního autobusu, tam byli dva policisté, kteří jej zbili, poté byl předán do menšího autobusu, kde byl opět zbit, když slyšeli, že má lékárničku. Byl převezen na policejní stanici, kde jej vyslýchali operativní pracovníci ve 4. oddělení, vyslýchali jej, bili jej, šlapali mu na hlavu a používali elektrické šoky. Cca 24 hodin strávil v policejní cele, kde bylo cca 20 osob, nedostávali jídlo, jen vodu, jednu láhev pro všechny. Poté byli odvezeni do věznice nedaleko Minsku, ve městě Žodyno, kde strávili cca 3 dny, pak je začli hromadně propouštět. Před propuštěním byli upozorněni mužem pravděpodobně z KGB, že pokud budou přistě zadrženi, bude zahájeno trestní stíhání.
16. K druhému zadržení uvedl, že poté probíhaly protesty jen v neděli, bylo to tak až do listopadu 2020, kdy byl opět zadržen, sešli se na místě, kde se vždy scházeli před protestem. Když jich bylo více, policie cca 200 osob oddělila. Žalobce se ocitl s dalšími lidmi v obklíčení policií, začali jej zatýkat a odvádět je do policejních vozů, kde jej párkrát udeřili. Byl odvezen na policejní stanici, kde byl asi 15 hodin, poté byl odvezen do předběžné vazby v Minsku, kde byl cca 24 hodin, než byl soud. Ten proběhl přímo ve věznici, bylo mu uloženo 15 dní správního trestu odnětí svobody. Po listopadovém zadržení dostával předvolání, aby se dostavil k nějakým institucím, ale ignoroval to.
17. V Bělorusku se bojí vězení, tresty se postupně zvyšují, již v listopadu 2020 byly podmínky trestu ve vězení nesnesitelné. Počet obyvatel cel byl 2x vyšší než lůžek, matrace ani polštáře jim nedávali, povlečení také ne, světlo svítilo 24 hodin.
18. Žalovaný si obstaral zejména následující podklady rozhodnutí.
19. Informace OAMP z 22. 6. 2022 – Shrnutí krizového vývoje v Bělorusku po prezidentských volbách, Politická situace, vnitřní pořádek a bezpečnost v letech 2020 – 2022. Z tohoto podkladu vyplývá, že v Bělorusku vládne již od roku 1994 prezident Aliaksandr Lukašenko, jehož režim je dlouhodobě označován za autoritářský a nesvobodný s řadou selhání v oblasti lidských práv a svobod. Podpora Lukašenka ve společnosti se změnila v roce 2020, kdy se zpomalil ekonomický růst a Lukašenkův režim také nebyl schopen efektivně zareagovat na pandemii COVID-19 a její společensko-hospodářské dopady. V prezidentských volbách projevilo o kandidaturu zájem 55 kandidátů, oficiálně bylo zaregistrováno 15 a 6 se podařilo nasbírat potřebných 100 tis. podpisů. Z těchto 6 byli tři z řad tradiční prorežimní opozice a 3 protirežimní – B., C. a C. Již na jaře roku 2020 ukazovaly průzkumy, že podpora protirežimních kandidátů narůstá a režim tak proti těmto kandidátům tvrdě zakročil. Nejprve byl v červnu 2020 zatčen Babyryka a v červenci byli B. a C. z formálních důvodů

vyloučeni z kandidatury. Tito kandidáti podpořili C. a shodli se na společném programu - propuštění politických vězňů a zorganizování demokratických voleb. Setkalo se to s mimořádnou odezvou u běloruské veřejnosti a 30. 7. 2020 se zúčastnilo mítinku cca 60 tis. účastníků.

20. Prezidentské volby přesto vyhrál Lukašenko se ziskem 80,23% hlasů, tyto výsledky byly opozicí odmítnuty. I OBSE konstatovala, že volby nesplnily ani základní demokratické parametry. Již v den voleb vznikly první spontánní protesty. Do 12. 8. 2020 bylo zadrženo cca 6700 osob. Na další protesty režim zareagoval silou. V průběhu září 2020 většina členů opozice odešla do exilu, byla donucena k emigraci nebo byla zatčena. V roce 2021 probíhaly další menší demonstrace, bezpečnostním složkám se dařilo zabránit demonstracím většího rozsahu.
21. Z hlediska režimního pronásledování lze za prioritní označit pracovníky médií, nezávislé novináře spolupracující se zahraničními médii, autory příspěvků na sociálních sítích. I řadoví protestující byli vystaveni pronásledování, čelili obviněním z různých trestné činnosti a různým trestům, včetně odnětí svobody v trvání několika let. V roce 2021 byla zahájena také kriminalizace aktivit na sociálních sítích, kdy trestáno může být jejich založení, spravování, protirežimní příspěvky, či prosté sledování příspěvků. Obdobný trend následoval v roce 2022, kdy trestům za vyjádření nesouhlasu včetně objektivního banálního jednání, jsou vystaveni i řadoví odpůrci režimu.
22. Výroční zpráva Human Rights Watch 2023 z 21. 2. 2023. Z té soud zjistil, že v roce 2022 zahájily běloruské úřady čistku zaměřenou na nezávislé hlasy, kterou prováděly mj. vykonstruovaným stíháním a šikanováním ochránců lidských práv, novinářů, právníků, opozičních politiků a aktivistů. Běloruské orgány stíhaly také kritiky rusko-ukrajinské války a brutálně rozháněly protiválečné protesty. V souvislosti s protesty, které se odehrály v roce 2020, bylo za období 11/2021 – 10/2022 stíháno nejméně 3458 osob a správní sankce byly uloženy více než 3148 osobám. V dubnu 2022 nejvyšší státní zástupce Běloruska oznámil zablokování internetových stránek Human Rights Watch. Státní orgány provedly razie v kancelářích několika nezávislých odborových svazů, zadržely nejméně 14 jejich představitelů. V červenci 2022 běloruský Nejvyšší soud zrušil 4 významné odborové svazy a běloruský sněm demokratických odborových svazů. Následně k říjnu téhož roku přikročily státní orgány ke zrušení 653 organizací občanské společnosti. Následně vstoupila v platnost novela trestního zákoníku, která opět zavedla trestní odpovědnost za účast na aktivitách neregistrovaných organizací. Došlo k zablokování nejméně 29 nezávislých sdělovacích prostředků, které byly označeny za extremistické. Došlo k odsouzení manžela prezidentské kandidátky C. S. C. na 18 let odnětí svobody za organizování masových protestů.
23. V Bělorusku je stále vykonáván trest smrti, přičemž státním orgánům trvá celé měsíce, než rodiny informují o popravě a odmítají sdělit místo, kde je popravená osoba pohřbena, čímž rodinám způsobují ještě větší utrpení.
24. Informace OAMP z 15. 6. 2022 – Bezpečnostní a politická situace v zemi, vybrané otázky z oblasti občanských svobod a lidských práv. Z této zprávy lze vysledovat zejména skutečnost, že v Bělorusku, přestože to zákony zakazují, používají policie a bezpečnostní síly běžně mučení a jiné nelidské zacházení proti odpůrcům Lukašenkova režimu. Při povolebních nepokojích v letech 2020-2021 bylo zadrženo nejméně 6700, přičemž minimálně u 500 z nich bylo zdokumentováno mučení a jiné kruté zacházení včetně bití, psychologického a sexuálního násilí, elektrických šoků, slzného plynu, odepírání potravy,

vody, spánku a zdravotní péče. Toto zacházení nese známky systémového charakteru a slouží k zastrašení opozice, k zajištění informací či vynucení přiznání. V zemi dochází k rostoucímu počtu svěvolných zatýkání a zadržování z politicky motivovaných důvodů.

25. Informace MZV ČR ze dne 11. 4. 2022, ze které lze vyčíst pouze to, že zastupitelský úřad ČR v Minsku nedisponuje potřebnými informacemi k postupu běloruských orgánů při sledování občanů v zahraničí, z jakých zdrojů je možné případně zjistit informace o osobách vstupujících do azylového řízení v ČR, případně o tom, že by sám fakt žádosti o mezinárodní ochranu byl postihován.
26. Následně po seznámení žalobce s podklady vydal žalovaný napadené rozhodnutí.
27. Žalovaný nezpochybnil žalobcova azylově relevantní tvrzení; ačkoli se v textu rozhodnutí objevuje spojení „údajné bití“, nelze z kontextu rozhodnutí dovodit, že by žalovaný zpochybňoval příkoří, kterým byl žalobce vystaven. Ostatně, u ústního jednání dne 22. 4. 2024 žalovaný výslovně uvedl, že ze strany žalovaného nejsou rozporovány skutečnosti týkající se toho, kdy a jakým způsobem mělo být v roce 2020 postupováno vůči žalobci.
28. V napadeném rozhodnutí dospěl žalovaný k závěru, že z vyjádření žalobce nevyplývá, že by byl *veřejně politicky činnou* osobou nebo že by patřil ke členům opozice. Dále přitom uvedl, že nedospěl tak k závěru, že by žalobce čelil v souvislosti se svou *politickou aktivitou* během svého pobytu v Bělorusku jednání, které by bylo možno označit za pronásledování ve smyslu § 2 odst. 4 zákona o azylu.
29. Při úvahách o naplnění podmínek § 12 písm. a) zákona o azylu žalovaný mj. zdůraznil, že přesto, že při prvním zatčení v srpnu 2020 mělo ze strany policistů docházet k bití a dalšímu fyzickému násilí, byla jmenovanému dána možnost využít pomoci advokáta, na jehož námitku soud vrátil vše policii k došetření a řízení ukončil. Bylo mu také umožněno obrátit se na vyšetřovací výbor s podnětem k prošetření zákroku policistů. Žalovaný dále uvedl, že v případě druhého zatčení *již k žádným násilnostem nedošlo* a byl mu uložen správní trest odnětí osobní svobody. Podle žalovaného již následně žádné další kroky ze strany běloruských orgánů, které by se daly považovat za pronásledování ve smyslu zákona o azylu, již činěny nebyly. Podle žalovaného bylo bezpráví, kterému žalobce ve vlasti čelil, omezeno pouze na dva zmíněné případy, *bez výrazného dopadu na život žalobce.*
30. Ve vztahu k naplnění podmínek § 12 písm. b) zákona o azylu podle žalovaného ze sdělení žalobce ani z jím doložených dokumentů nevyplývá nic, proč by měl být za svou protirežimní činnost opakovaně v Bělorusku stíhán a uvězněn. Žalobce podle žalovaného nepatří do skupiny „řadových účastníků protestů a aktivistů“ ve smyslu podkladů rozhodnutí, ze kterých vycházel, když zdůraznil, že za delikty v roce 2020 byl již žalobce potrestán. Pokud žalobce sdělil, že byl po událostech v srpnu a listopadu 2020 předvoláván různými orgány a k těmto se nedostavoval, přičemž předložil předvolání ze dne 10. 3. 2021, pak z tohoto předvolání vyplývá, že se měl dostavit na Úřad finančního šetření Státního kontrolního výboru Běloruska a je tedy zjevné, že *se jedná o finanční šetření, nikoliv přestupkové či trestní.* Ačkoli si je žalovaný podle svých závěrů vědom, že v Bělorusku panuje stále období *občanského a politického napětí*, neshledal, že by se zhoršená situace měla žalobce nějak konkrétně dotýkat.
31. Žalovaný se následně zabýval otázkou podmínek pro udělení doplňkové ochrany a ani jejich naplnění neshledal. U žalobce nelze podle žalovaného shledat, že by u něj *reálně a bezprostředně* hrozilo nebezpečí mučení, nelidského či ponižujícího zacházení.

Posouzení věci krajským soudem

32. Krajský soud přezkoumal v mezích žalobních bodů [§ 75 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“)] napadené rozhodnutí, přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalovaného (§ 75 odst. 1 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že žaloba je důvodná. Ve věci soud rozhodl po konání ústních jednání, přičemž k jednání dne 14. 10. 2024 se žalovaný nedostavil a souhlasil s jednáním v jeho nepřítomnosti.
33. U jednání dne 22. 4. 2024 doplnil soud dokazování, a to Výroční zprávou Amnesty International 2022/2023 o stavu lidských práv v Bělorusku ze dne 10. 10. 2023, předloženou žalovaným, přičemž z této listiny soud zjistil, že v Bělorusku je i nadále závažným způsobem omezována osobní svoboda, správní orgány nadále označovaly svévolně organizace, internetové zdroje, tištěné a jiné materiály za extremistické, tisíce osob bylo stíháno za kontakt s takovým obsahem, např. za „lajknutí“ příspěvku na sociálních sítích nebo nošení trička s „extremistickým“ logem. Stále velmi rozšířené bylo mučení a jiné druhy nelidského zacházení, pachatelé takového jednání se i nadále těšili beztrestnosti. Osoby odsouzené na základě politicky motivovaných obvinění byly často nuceny čelit tvrdšímu zacházení a horším podmínkám ve vazbě. Ochránci lidských práv byli vystavováni svévolnému zadržování, násilí a zastrašování. Správní orgány ve značné míře zneužívaly soudní systém k zastrašování a potlačování veškerého disentu a k věznění kritiků vlády.
34. U předmětného ústního jednání žalobce také nově uvedl, že v mezičase došlo v Bělorusku ke změně, kdy osobám běloruské státní příslušnosti, které pobývají v zahraničí, je znemožněno požádat v zahraničí o prodloužení cestovního dokladu, kdy zjevným cílem je dostat osoby zpět do Běloruska a podrobit je pravděpodobně ne zcela příjemné proceduře. Došlo k tomu na základě dekretu prezidenta Lukašenka č. 278, který nabyl účinnosti dne 7. 9. 2023. V souvislosti s touto skutečností provedl soud k důkazu originál cestovního pasu žalobce, ze kterého vyplynulo, že jeho platnost uplynula 27. 2. 2023.
35. Krajský soud za účelem ověření nových skutečností, ke kterým je povinen v souladu s čl. 46 odst. 3 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. 6. 2013 (dále jen „procedurální směrnice“) přihlédnout, neboť nemohly být bez zavinění žalobce sděleny v řízení před žalovaným, nařídil další ústní jednání na 22. 7. 2024, u kterého provedl k důkazu především Výnos prezidenta Běloruské republiky č. 278 ze dne 4. 9. 2023, o postupu při vydávání listin a provádění úkonů včetně přílohy č. 1 a č. 2 v úředním překladu, zajištěném krajským soudem.
36. Z těchto listin soud dovodil především to, že došlo ke změně Konzulárního řádu Běloruské republiky schváleného výnosem prezidenta Běloruské republiky č. 82 ze dne 19. 2. 1996 tak, že konzul v případech a způsobem stanovených právními předpisy Běloruské republiky posuzuje otázky související s vydáváním potvrzení o návratu do Běloruské republiky občanům Běloruské republiky a zabavuje doklady totožnosti a dokumenty pro vycestování anebo pro vstup do Běloruské republiky. Došlo také ke změně Výnosu prezidenta Běloruské republiky č. 294 ze dne 3. 6. 2008, o dokumentaci obyvatelstva Běloruské republiky, a to v tom smyslu, že žádosti o doklady se vyřizují u orgánu vnitřních věcí v místě posledního přihlášení k pobytu, nikoliv u konzulárního úřadu či diplomatické mise, pobývali občan mimo Bělorusko.
37. Uvedené skutečnosti korespondují s informací MZV ČR ze dne 19. 10. 2023, která byla soudu předložena žalovaným a která byla taktéž provedena k důkazu. Z uvedených

informací mj. vyplývá, že opatření vyplývající z Výnosu prezidenta Lukašenka č. 278 naprosto znemožňuje osobám, které se vymezují proti režimu, získat nový osobní doklad. Riziko vzniká nejen u těchto osob, ale i těch, kteří se volně vyjadřují na sociálních sítích a svoje možné ohrožení si neuvědomují.

38. S ohledem na dobu, která uplynula od podání žádosti žalobce o mezinárodní ochranu, přistoupil soud k aktualizaci informací o bezpečnostní a politické situaci v Bělorusku. Za tím účelem nařídil ústní jednání na 14. 10. 2024, u kterého provedl k důkazu od žalovaného získané Informace OAMP ze dne 25. 6. 2024.
39. Z tohoto důkazu vyplynulo, že za vlády Lukašenka nebyly žádné volby a referenda, včetně prezidentských voleb v roce 2000, referenda v únoru 2022 a posledních parlamentních voleb v únoru 2024 svobodné, spravedlivé, ani nesplňovaly mezinárodní standardy. Státní orgány na všech úrovních postupují zpravidla beztretně dle Lukašenkových pokynů, příslušníci bezpečnostních složek agresivně, záměrně a systematicky páchají četná protiprávní jednání s cílem potlačit politický nesouhlas a potlačovat uplatňování lidských práv, přičemž se nepodnikají žádné kroky směrem ke stíhání nebo potrestání členů bezpečnostních složek, kteří se uvedených jednání dopouštějí. I z této zprávy se podává systémový charakter užívání mučení a jiného nelidského zacházení.
40. Krajský soud po přezkoumání napadeného rozhodnutí a po doplnění dokazování musí přisvědčit zejména námitce nesprávných právních závěrů zjištěných skutečností ze strany žalovaného.
41. Podstatou žádosti žalobce o udělení mezinárodní ochrany byly a jsou primárně obavy z pronásledování ze strany běloruského režimu, a to v návaznosti na jeho aktivity v době minimálně od srpna 2020 do doby jeho vycestování z Běloruska, ke kterému došlo jednoznačně v důsledku prožitých útrap, což žalovaný ani nijak v napadeném rozhodnutí nezpochybňoval.
42. Krajský soud předně nesouhlasí se závěry žalovaného, že žalobce nebyl (veřejně) politicky činnou osobou a že nelze dospět k závěru, že by žalobce čelil v souvislosti se svou *politickou aktivitou* během svého pobytu v Bělorusku jednání, které by bylo možno označit za pronásledování ve smyslu § 2 odst. 4 zákona o azylu.
43. Podle § 2 odst. 4 zákona o azylu, pronásledováním se rozumí závažné porušení lidských práv, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání anebo jednání, která ve svém souběhu dosahují intenzity pronásledování, pokud jsou prováděna, podporována nebo trpěna původci pronásledování.
44. Žalovaný předně nijak nezpochybnil příkoří, kterému byl žalobce vystaven. Při úvahách o naplnění podmínek § 12 písm. a) zákona o azylu nicméně zdůraznil, že přesto, že při prvním zatčení v srpnu 2020 mělo ze strany policistů docházet k bití a dalšímu fyzickému násilí, *byla jmenovanému dána možnost využít pomoci advokáta, na jehož námitku soud vrátil vše policii k došetření a řízení ukončil. Bylo mu také umožněno obrátit se na vyšetřovací výbor s podnětem k prošetření zákroku policistů. Žalovaný dále uvedl, že v případě druhého zatčení již k žádným násilnostem nedošlo a byl mu uložen správní trest odnětí osobní svobody. Podle žalovaného již následně žádné další kroky ze strany běloruských orgánů, které by se daly považovat za pronásledování ve smyslu zákona o azylu, již činěny nebyly. Podle žalovaného bylo bezprávně, kterému žalobce ve vlasti čelil, omezeno pouze na dva zmíněné případy, bez výrazného dopadu na život žalobce.*

45. S uvedeným hodnocením se krajský soud nemůže ztotožnit. Závěry žalovaného považuje krajský soud za vytržené z kontextu azylového příběhu žalobce a nezohledňující informace získané o situaci v Bělorusku.
46. Za zcela podstatné považuje krajský soud, že k zadržení žalobce v srpnu 2020 nedošlo bez prokazatelného důvodu, ale naopak, zcela zjevně v přímé souvislosti s politickými aktivitami žalobce, zdůrazněnými užíváním symbolů protestu proti Lukašenkovu režimu (bílý náramek na ruce červenobílá stužka na batohu), jakož i okolnosti jeho zadržení, důraz na obsah batohu (lékárnička) a celkový způsob zacházení s žalobcem.
47. Žalovaný zcela přehlíží relevantní informace o běloruském režimu, které měl k dispozici již v době svého rozhodování, svědčící o tom, že Lukašenkův režim po prezidentských volbách v roce 2020 tvrdě zakročil proti protestujícím, když i řadoví protestující byli vystaveni pronásledování, čelili obviněním z různých trestné činnosti a různým trestům, včetně odnětí svobody v trvání několika let. Uvedená činnost režimu a tlak na zamezení či zastrašení protirežimních aktivit od té doby graduje, což jednoznačně vyplynulo z podkladů rozhodnutí žalovaného. Bylo zjištěno, že v roce 2021 byla zahájena také kriminalizace aktivit na sociálních sítích, kdy trestáno mohlo být jejich založení, spravování, protirežimní příspěvky, či prosté sledování příspěvků. Žalovaný nepopřel žalobcovy politické aktivity na sociálních sítích, ostatně uvedené tvrzení žalobce zapadá do kontextu celého jeho azylového příběhu, čítající jeho aktivity již od jeho plnoletosti.
48. Z podkladů rozhodnutí žalovaného vyplývá, že v souvislosti s protesty, které se odehrály v roce 2020 bylo za období 11/2021 – 10/2022 stíháno nejméně 3458 osob a správní sankce byly uloženy více než 3148 osobám. V dubnu 2022 nejvyšší státní zástupce Běloruska oznámil zablokování internetových stránek Human Rights Watch. Státní orgány provedly razie v kancelářích několika nezávislých odborových svazů, zadržely nejméně 14 jejich představitelů. V červenci 2022 běloruský Nejvyšší soud zrušil 4 významné odborové svazy a běloruský sněm demokratických odborových svazů. Následně k říjnu téhož roku přikročily státní orgány ke zrušení 653 organizací občanské společnosti. Následně vstoupila v platnost novela trestního zákoníku, která opět zavedla trestní odpovědnost za účast na aktivitách neregistrovaných organizací. Došlo kablokování nejméně 29 nezávislých sdělovacích prostředků, které byly označeny za extremistické. Došlo k odsouzení manžela prezidentské kandidátky C. S. C. na 18 let odnětí svobody za organizování masových protestů.
49. Je tedy zjevné, že v návaznosti na protirežimní demonstrace z období prezidentských voleb došlo v Bělorusku k jednoznačnému pomyslnému „utažení šroubů“, tedy k sofistikovanému jednání **státu** vedoucímu k faktické likvidaci jakékoli v úvahu připadající opozice pod hrozbou drakonických trestů a nelidského zacházení a mučení.
50. V této souvislosti se tedy jeví úvaha žalovaného, že útrapy, které žalobce prožil, jsou bez výrazného dopadu na jeho život, jako zcela nepřiměřené, neboť žádným způsobem nezohledňují situaci v Bělorusku. Nejen že běloruský režim zavedl přísná opatření k zastrašení případných protirežimních aktivit, ale je zjevné, že tvrdě postupuje zejména proti těm, kteří již aktivně politicky proti režimu vystupovali.
51. V té souvislosti je třeba uvést, že skutečnost, že žalobci bylo umožněno obrátit se na vyšetřovací výbor, nelze vykládat v tom smyslu, jak činí žalovaný, tedy, že vlastně bylo žalobci i v tak bezohledném režimu, jako je ten běloruský, umožněno se *právně* bránit; krajský soud totiž přisvědčuje žalobci v tom, že právě ona skutečnost, že se opravdu obrátil

na vyšetřovací výbor se stížností na postup bezpečnostních složek ve vztahu k jeho osobě, muselo nutně upoutat pozornost bezpečnostních složek a žalobce se tak s větší mírou pravděpodobnosti stal zájmovou osobou.

52. Není také pravdou, že by vůči žalobci v listopadu 2020 nebylo užito žádného násilí, jak uvádí žalovaný v napadeném rozhodnutí. Uvedené je totiž v přímém rozporu s tím, co žalobce uvedl v pohovoru ke své žádosti o mezinárodní ochranu, kdy uvedl, že když byl s ostatními zdraženými odveden do vozů, byli párkrát udeřeni. Nutno přitom zdůraznit, že v souvislosti se zadržením v listopadu 2020 byl již žalobce důrazně omezen na osobní svobodě udělením správního trestu. Žalovaný tuto skutečnost pouze konstatoval, aniž by ji dal do souvislosti s tím, jaké panují ve vězení v Bělorusku podmínky a jakým podmínkám byl vystaven žalobce. Přitom ani u vedené skutečnosti žalovaný nezpochybnil, když navíc tvrzení žalobce jsou podporována jak podklady rozhodnutí žalovaného, tak skutečnostmi zjištěnými v průběhu soudního řízení správního.
53. Nesprávné jsou také závěry žalovaného, že po zadržení v listopadu 2020 již nebyly vůči žalobci činěny žádné kroky ze strany běloruských orgánů, které by bylo možno označit za pronásledování. Žalovaný totiž bagatelizuje a relativizuje opakované předvolávání žalobce ke státním orgánům, když z předvolání ze dne 10. 3. 2021, dovodil, že se měl žalobce dostavit na Úřad finančního šetření Státního kontrolního výboru Běloruska *a je tedy zjevné, že se jedná o finanční šetření, nikoliv přestupkové či trestní*. Žalovaný opětovně zjevně přehlíží politickou a bezpečnostní situaci v Bělorusku. Jak vyplynulo z podkladů rozhodnutí i v soudním řízení zjištěných skutečností, postupují státní orgány podle Lukašenkových pokynů, jejichž cílem je zřejmá snaha o faktickou likvidaci a zastrašení odpůrců režimu na všech úrovních, když dochází běžně ke svévolnému zadržování osob. Postupují-li státní orgány bezdůvodně zastrašujícím způsobem vůči komukoli, lze jakékoli předvolání, kterému nepředchází žádný relevantní důvod, považovat za způsob, jakým jedince zastrašit, diskreditovat a minimálně jej odradit od (dalších) protirežimních aktivit.
54. Z uvedeného lze podle krajského soudu uzavřít, že žalobce čelil v Bělorusku pronásledování ve smyslu § 2 odst. 4 zákona o azylu, a to za uplatňování politických práv a svobod ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu. Žalobce tak podle soudu naplňuje podmínky při udělení azylu podle citovaného ustanovení.
55. Zároveň má krajský soud za to, že u žalobce nelze vyloučit ani naplnění podmínky § 12 písm. b) zákona o azylu, neboť na podkladě zjištěných skutečností lze vysledovat u žalobce zcela odůvodněnou obavu z pronásledování, jak bylo v řízení prokázáno, pro zastávání určitých politických názorů, a to názorů protirežimních, směřujících k nastolení svobody a demokracie v Bělorusku.
56. Lze tedy uzavřít, že žalovaný pochybil, pokud učinil na podkladě žalobcova azylového příběhu a žalovaným zjištěných skutečností závěr o neexistenci podmínek pro udělení mezinárodní ochrany formou azylu.
57. I kdyby soud nevyhodnotil uvedené úvahy jako nesprávné, nelze akceptovat závěry žalovaného stran naplnění podmínek pro udělení doplňkové ochrany, kdy soud musí zohlednit skutečnosti zjištěné v průběhu soudního řízení.
58. Vyplynulo totiž, že běloruský režim Výnosem prezidenta Lukašenka č. 278 naprosto znemožňuje osobám, které se vymezují proti režimu získat nový osobní doklad, a to z toho důvodu, že o doklad je možno požádat pouze na území Běloruska, nikoli již na

zastupitelském úřadě. Jedná se tak jednoznačně o krok směřující ke kontrole osob nacházejících se v zahraničí k potírání protirežimních aktivit.

59. Bude na žalovaném, aby v následujícím řízení zohlednil při svých úvahách také tyto skutečnosti.

Závěr a náklady řízení

60. Krajský soud uzavírá, že napadené rozhodnutí shledal optikou žalobních námitek nezákonné pro nesprávný závěr o nenaplnění podmínek pro udělení azylu podle § 12 písm. a), resp. b) zákona o azylu, a proto toto rozhodnutí podle § 78 odst. 1, 4 s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení, v němž tento bude vázán závěry vyslovenými v tomto rozsudku v souladu s § 78 odst. 5 s. ř. s. V dalším řízení žalovaný posoudí v souladu s vysloveným právním názorem, zda neexistují okolnosti, které by udělení azylu žalobci vylučovali a v případě jejich neexistence azyl žalobci udělí. Vypořádá a zohlední přitom i skutečnosti, které byly zjištěny v průběhu soudního řízení ve vztahu k politické a bezpečnostní situaci v Bělorusku a ve vztahu k postupu běloruských orgánů vůči občanům Běloruska nacházejícím se v zahraničí.
61. O náhradě nákladů řízení mezi žalobcem a žalovaným bylo rozhodnuto podle § 60 odst. 1 s. ř. s., neboť žalobce byl v řízení procesně úspěšný a vzniklo mu tak vůči žalovanému právo na náhradu nákladů řízení. Náklady žalobce tvoří:

Náklady právního zastoupení advokátem

- odměna advokáta za zastupování
v řízení ve výši 3 100 Kč / úkon při
těchto úkonech právní služby: § 7, § 9 odst. 4 písm.
d)
1) příprava a převzetí věci vyhl. č. 177/1996 Sb.
2) sepis žaloby
3) 3 x účast u ústního jednání
4) vyjádření žalobce z 11. 5. 2023
5) doplnění podkladů z 30. 9. 2024 21 700
Kč
- paušální náhrada hotových výdajů
advokáta ve výši 300 Kč / úkon § 13 odst. 4
při shora uvedených úkonech právní vyhl. č. 177/1996 Sb. 2 100 Kč
pomoci
- náhrada cestovného – vlak Praha – 929 Kč
Ostrava a zpět dne 22. 4. 2024
- náhrada cestovného – os. motorové vyhl. č. 398/2023 Sb.
vozidlo Praha – Ostrava a zpět dne 22.
7. 2024 a 14. 10. 2024 (jedna cesta –
náhrada za 1 km jízdy celkem 4 196,60
Kč a náhrada za užívání vozidla 956,30
Kč) 10 306 Kč

Celkem včetně DPH 21%

42 392,30 Kč

Soud uložil žalovanému zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení uvedenou částku, a to podle § 64 s. ř. s. ve spojení s § 149 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších změn a doplnění k rukám advokáta, který žalobce v řízení zastupoval. Vzhledem k odlišné úpravě s. ř. s. a o. s. ř., týkající se nabytí právní moci rozhodnutí (srov. § 54 odst. 5 s. ř. s., § 159, § 160 odst. 1 o. s. ř.), uložil soud žalovanému povinnost zaplatit náhradu nákladů řízení ve lhůtě 30 dnů od právní moci rozsudku.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **lze** podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů od doručení tohoto rozhodnutí k Nejvyššímu správnímu soudu.

Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné soudní rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na soudní výkon rozhodnutí.

Ostrava 14. října 2024

JUDr. Petr Hlušík, Ph. D.
samosoudce